

IV. РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ І ТУРИЗМ

УДК 911.3:338

В.П. Селецький, В.В. Сахарук

**ВИКОРИСТАННЯ БАСЕЙНУ РІЧКИ СЛУЧ В ТУРИСТИЧНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ**

В статті розглядаються особливості використання території басейну річки Случ в туристичній та рекреаційній діяльності. Також подається оцінка природних та історико-культурних ресурсів та розвитку активних форм водного туризму в регіоні.

Постановка проблеми. В останні роки особливої актуальності набуває дослідження туристичного та рекреаційного потенціалу водойм в регіонах України та можливостей розвитку активних форм водного туризму на даних об'єктах. Зокрема перспективним є питання розвитку водного туризму в межах басейну річки Случ, яка користується популярністю серед туристів-водників у північно-західному регіоні України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та іноземній фаховій літературі питанню розвитку туристичної індустрії присвячені роботи таких учених, як: О.М. Адаменко, М.В. Багров, О.О. Бейдик, Ю.Б. Забалдіна, М.П. Крачило, В.І. Куценко, О.О. Любіцька, В.І. Страфійчук, Н.П. Турло та інші. Комплексний оцінці можливостей рекреаційного використання акваторій і берегових зон та впливу на них сукупності природних і антропогенних факторів, присвячені праці Страфійчука В.І. та Фоменко Н.В.

Формулювання мети і завдань дослідження. Мета дослідження передбачала оцінку туристичних ресурсів басейну річки Случ і визначення особливостей використання даного регіону в туристичній діяльності, взагалі, та у водному туризмі, зокрема.

Викладення основного матеріалу. Для басейну річки Случ характерне рідкісне поєднання унікальних природних умов (виходи гранітів Українського кристалічного щита, біорізноманіття Надслучанського регіонального ландшафтного парку, ландшафти Поділля та Полісся) та цікавих історико-архітектурних пам'яток (замок-фортеця князів Острозьких в Старокостянтинові, шикарний садибний маєток у Самчиках, руїни замків-фортець на високих скелях у Новоград-Волинському, Корці, Губкові та ін.). Внаслідок такого поєднання регіон здавна використовувався у туристичних цілях.

На сьогоднішній день територія долини Случі використовується як рекреаційна зона для масового відпочинку місцевого населення та жителів найближчих великих населених пунктів (Красилів, Старокостянтинів, Любар, Корець, Новоград-Волинський, Березне, Соснове, Сарни та ін.). Okрім того через басейн

Случі часто пролягають маршрути спортивних пішохідних походів, велосипедних мандрівок, історико-краєзнавчих екскурсій та експедицій, тощо. Традиційними видами рекреаційної діяльності в досліджуваному регіоні є риболовля, збирання грибів, лікарських рослин, та ін.

Однак, найбільшою популярністю в долині р. Случ користується водний туризм. Серед основних видів водного туризму на Случі найбільш використовується сплав рікою та рафтинг.

Внаслідок того, що Случ – рівнинна річка глибиною не більше 1,5 м, тут не мають можливостей для розвитку такі види водного туризму як каякінг, вітрильний туризм та яхтинг. Проте, останнім часом на Случі почав розвиватися дайвінг (занурення під воду з аквалангом). Зокрема в Рівненській області із 2003 р. функціонує Федерація підводного спорту і підводної діяльності в м. Рівне та клуб підводного полювання “Рівненська Случ”.

Природні особливості русла р. Случ дозволяють використовувати її для категорійних водних походів. Русло річки перетинають виходи різних за стійкістю гірських порід, через що на ній утворюються численні пороги та перекати. Похил русла Случі достатньо великий – від 0,4 до 1 м/км русла [1]. Живлення – змішане, але снігове живлення для Случі стоїть на першому місці, викликаючи весняну повінь під час танення снігу. Тривалі дощі можуть викликати значні наводки. Стік річки в деяких місцях зарегульовано греблями, тому рівень води у ній впродовж сезону сплаву за звичайних умов мало змінюється. Вище зазначені особливості річки дають можливість проводити на Случі водні походи до 2-3 категорії складності.

Водні маршрути по Случі проходять в зоні інтенсивної господарської діяльності. Тому до природних перешкод під час їх проходження додаються також обноси гребель, проводки через гаті тощо. Для проходження маршрутів рекомендовано і байдарки, і катамарани, але їх слід ретельно готовувати, забезпечуючи стійкість до розривів.

На Случі можливе проведення навчально-тренувальних заходів та змагань. Варто також зазначити, що на р. Случ проводяться змагання з техніки водного туризму [2]. Достатньо популярний басейн р. Случ і в туристичному бізнесі. Найчастіше річкою проходять маршрути комерційних та корпоративних сплавів на байдарках та катамаранах.

На сьогоднішній день комерційні водні тури по Случі пропонують туристичні фірми та агентства Києва, Харкова, Одеси, Львова, Івано-Франківська, Тернополя, Хмельницького, Рівного, Луцька та інших міст України. Останнім часом почали організовувати комерційні сплави турфірми із Росії, Білорусі та

Польщі. Більшість туристичних фірм пропонують двох- та трьохденні сплави по середній та нижній частині русла Случі.

У програму сплаву включається доїзд до стартового пункту водного сплаву. Зазвичай комерційні сплави стартують на ділянці Случі поблизу м. Новоград-Волинський (с. Курчиця, с. Чижівка, смт. Городниця, та ін.). Залежно від комбінування водного маршруту, в більшості випадків, завершуються сплави поблизу селища Соснове або міста Сарни.

У програму водного туру більшість турагентств включають обов'язковий інструктаж по правилах безпеки та техніки греблі, трьохразове харчування (на добу), екскурсії до Губківського замку, урочища «Вал» поблизу с. Маринин, гори Дзвонецької, цікавих об'єктів Надслучанського регіонального ландшафтного парку (Соколині гори, Марининсько-Устенські граніти), дотів оборонної «Лінії Сталіна», тощо. Деякі туристичні фірми додатково організовують скелелазіння та спортивне орієнтування. Досить часто у програму туру включають відвідування Костелу святого Антонія ордену піарів та Палацу Стецьких (с. Вел. Межирічі) на від'їзді від Случі.

Вартість комерційного водного туру залежить від кількості днів сплаву і коливається в межах 530 (3-денний сплав) – 1420 грн. (8-денний сплав) (рис. 1).

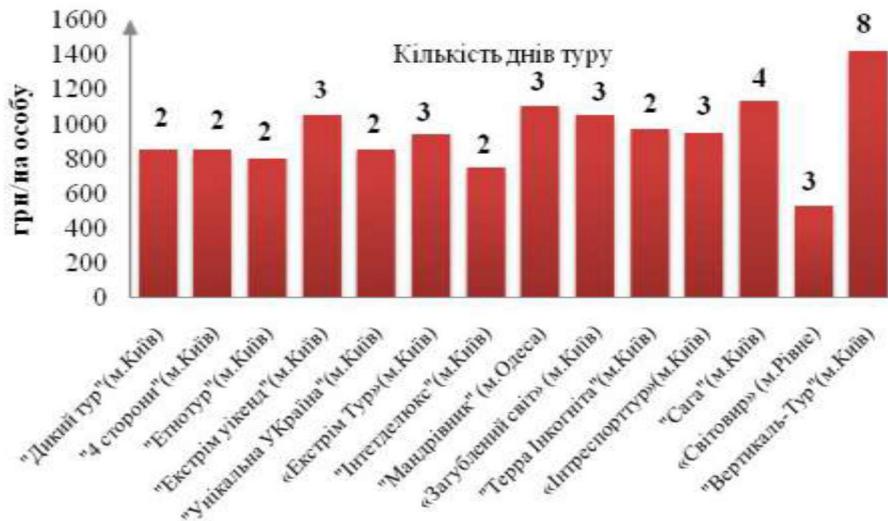

Рис. 1. Порівняння загальної вартості всього водного туру

В більшості випадків туристичні агентства пропонують 2-3-денні сплави вартістю від 850 до 950 грн. Варто зазначити, що значна частина вартості водного туру припадає на проїзд від місця збору групи до стартової точки сплаву на р. Случ. Тому вартість комерційних водних турів, які пропонуються місцевими турфірмами майже вдвічі менша пропозиції київських та одеських підприємців. Так, наприклад, туристична компанія «Інтерспорттур» (м. Київ) за трьохденний сплав по Случі ставить ціну 950 грн. з особи [4], а «Світовир» із м. Рівне за аналогічний

тур пропонує 530 грн. з особи [3]. При цьому «Інтреспорттуру» потрібно перевозити клієнтів на відстань 270-320 км, а «Світовиру» – на 70-100 км.

Розрахунок вартості одного дня водного туру, який пропонується туристичними агентствами, показує що цей показник коливається від 176 грн/особи до 485 грн/особи (рис. 2).

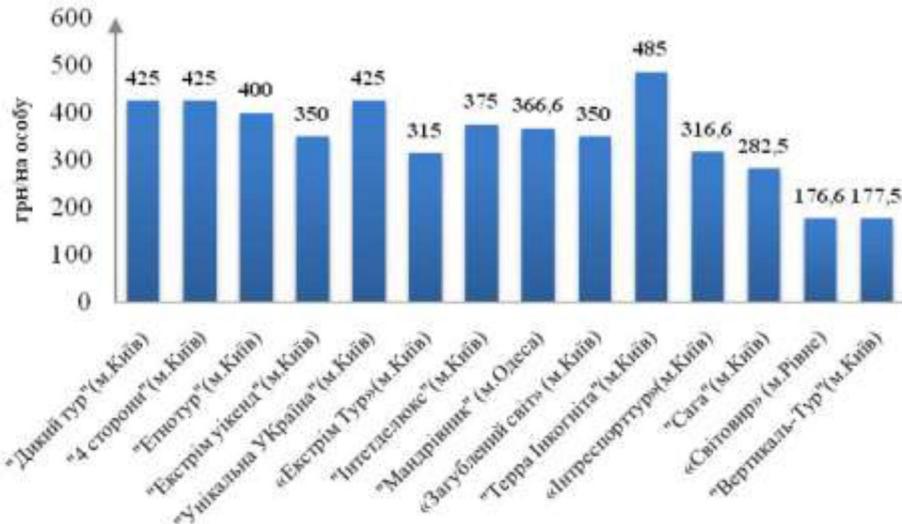

Рис. 2. Порівняння вартості одного дня водного туру

При цьому відмічається тенденція до зменшення вартості водного комерційного туру при збільшенні кількості днів проходження сплаву.

Зазвичай, переважна більшість турагенств у вартість туру включають забезпечення водним спорядженням (4-х, 6-ти, 8-ми місні катамарани, рафти, весла, рятувальні жилети, рятувальні кінці), трансфер із місця збору до р.Случ і назад, транспортний супровід мікроавтобусом протягом всього маршруту, бівачне спорядження (тенти, спальні мішки, килимки, місце в наметі, аптечки і т.д.), спорядження для вогнища, супровід інструкторами, харчування по програмі, страховку для громадян України.

Висновки. Територія басейну Случі має значний досвід використання в індустрії туризму: вона використовується як рекреаційна зона для масового відпочинку місцевого населення та жителів найближчих великих населених пунктів; через басейн Случі часто пролягають маршрути спортивних пішохідних походів, велосипедних мандрівок, історико-краєзнавчих екскурсій та експедицій; комерційні водні тури по Случі пропонують туристичні фірми та агентства Києва, Харкова, Одеси, Львова, Івано-Франківська, Тернополя, Хмельницького, Рівного, Луцька та інших міст України.

Література

- Географічна енциклопедія України: в 3 т. / ред. кол. О. М. Маринича (відповід. ред.) та ін. – К.: Українська Радянська Енциклопедія ім. Бажана, 1990. – 480 с. 2. Про класифікацію маршрутів туристських спортивних походів / Спортивний туризм: Інформаційно-методичний

збірник. – 2002. – № 2. 3. Сплав р. Случ (с. Курчиця – смт. Соснове) – 3 дні [Електронний ресурс] // Світовир – сайт спортивного туризму та активного відпочинку. – Режим доступу: <http://www.svitovur.rv.ua/index.php?bm=6&pr=3> (25.02.12). – Загол. з екрану. 4. Сплав по реке Случ (Житомирская и Ровенская обл.) – 3 дня [Електронний ресурс] // Туристическое агентство «Интерспорттур». – Режим доступу: <http://ist.ua/exteme/tour4.shtml> (25.02.12). – Загол. з екрану.

Summary

V.P.Seletskyj, V.V.Sakharuk. **Use of the Sluch river Basin in Tourism.**

This article discusses features of the basin of the Sluch river in the tourism and recreational activities. It also provides an assessment of natural, historic and cultural resources and the development of active forms of boating in the region.

УДК 332.1:911.3 (476)

И.Н. Шарухо, У.С. Дем'яненок

АГРОЭКОУСАДЬБЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ БЕЛАРУСИ

Важнейшие направления современной региональной политики Беларуси – уменьшение диспропорций между городом и деревней, решение проблем развития сельских территорий – определены Национальной стратегией устойчивого социально-экономического развития, рядом государственных программ. В устойчивом развитии сельской местности не последнюю роль могут отыграть агроэкоусадьбы. В статье анализируются тенденции, условия для развития агроэкотуризма, агроэкоусадеб, региональные особенности их размещения, их возможности в устойчивом развитии. Даётся авторская трактовка дефиниции «агроэкоусадьба».

Построение в Беларуси социально ориентированной рыночной экономики, переход к постиндустриальному обществу, тесно взаимосвязаны с совершенствованием системы расселения, повышением качества жизни населения. Важнейшими направлениями региональной политики являются уменьшение диспропорций между городом и деревней, удержание населения в сельской местности путем улучшения качества жизни сельского населения (его доля 27%). Комплекс важнейших мер по решению проблем развития сельских территорий определен в Национальной стратегии устойчивого социально-экономического развития на период до 2020 г. (НСУР-2020), Государственных программ возрождения и развития села на 2005-2010 гг., устойчивого развития села на 2011 – 2015 гг. В устойчивом развитии (далее – УР) сельской местности не последнюю роль могут сыграть агро(эко)усадьбы (далее – АЭУ), появившиеся как противоположно полярная тенденция развитию агрогородков (далее – АГ; АГ – ядра каркаса сельского расселения, ядра устойчивости; в 2005-2011 гг. создано 1481 АГ в 1339 сельсоветах; 1 АГ на 16 снп). Создание АГ в определенной степени затронуло проблему восстановления исторических имений, усадеб, подтолкнуло развитие агроэкотуризма (агротуризм и экотуризм слились в одно направление –